

1^η ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

των Λεκανών Απορροής Ποταμών
του Υδατικού Διαμερίσματος Δυτικής Στερεάς Ελλάδας (ΕΛ04)

Ενδιάμεση Φάση: 2 Παραδοτέο: 14
Μελέτη Σχεδιασμού και Οργάνωσης της Διαβούλευσης

Ιανουάριος 2017

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΥΔΑΤΩΝ

ΕΡΓΟ: ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ 1^{ης} ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ ΣΧΕΔΙΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΛΕΚΑΝΩΝ ΑΠΟΡΡΟΗΣ ΠΟΤΑΜΩΝ ΤΩΝ 14 ΥΔΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ, ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΙΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2000/60/ΕΚ, ΚΑΤ' ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ Ν. 3199/2003 ΟΠΩΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΚΑΙ ΙΣΧΥΕΙ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΔ 51/2007 / Μ2: ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (ΕΛ 04), ΗΠΕΙΡΟΥ (ΕΛ 05) ΚΑΙ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ (ΕΛ 08)

ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ : Κ/ΞΙΑ Γ. ΚΑΡΑΒΟΚΥΡΗΣ & ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΣΥΜΒ. ΜΗΧΑΝ. Α.Ε. - ΠΕΡΛΕΡΟΣ ΒΑΣ. του ΚΩΝ/ΝΟΥ - ΕΝΒΕΚΟ Α.Ε. - ΕΠΕΜ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛ. ΜΕΛΕΤΩΝ Α.Ε. - ΟΜΙΚΡΟΝ ΟΙΚΟΝ. & ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ Α.Ε. - ΕΜΒΗΣ Α.Ε. - ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΚΩΝ/ΝΟΣ του ΙΩΑΝΝΗ»

με διακριτικό τίτλο «Κ/Ξ ΜΕΛΕΤΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΥΔΑΤΩΝ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ, ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΔΥΤ. ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ»

1^η ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΛΕΚΑΝΩΝ ΑΠΟΡΡΟΗΣ ΠΟΤΑΜΩΝ ΤΟΥ ΥΔΑΤΙΚΟΥ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (ΕΛ 04)

ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΦΑΣΗ 2, ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 14: ΜΕΛΕΤΗ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ

Ημερομηνία πρώτης Δημοσίευσης: 19/1/2017

Αναθεωρήσεις:

Έκδοση	Ημερομηνία	Παρατηρήσεις
Εκδ. 1 (v.1)	19.1.2017	Αρχική έκδοση

1^Η ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΛΕΚΑΝΩΝ ΑΠΟΡΡΟΗΣ ΠΟΤΑΜΩΝ ΤΟΥ ΥΔΑΤΙΚΟΥ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (ΕΛ 04)

ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΦΑΣΗ 2

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 14: ΜΕΛΕΤΗ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 0.	Εισαγωγή.....	ii
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.	Μέτρα και μέθοδοι διαβούλευσης	1
1.1	Πλαίσιο της Μελέτης	1
1.1.1	Η οδηγία 2000/60/ΕΚ για την Προστασία των Υδάτων	1
1.1.2	Διαδικασία Διαβούλευσης για την Κατάρτιση Σχεδίων Διαχείρισης	2
1.1.3	Ειδικά Χαρακτηριστικά	3
1.2	Συμμετοχική Διαδικασία.....	4
1.2.1	Μορφές Συμμετοχικής Διαδικασίας.....	4
1.2.2	Συμμετοχή των Φορέων στη Διαδικασία Διαβούλευσης.....	5
1.2.3	Διαθέσιμα Εργαλεία	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.	Επιλογή καταλληλων μέτρων και μεθόδων διαβούλευσης	15
2.1	Εισαγωγή	15
2.2	Επιλογή εργαλείων υποστήριξης της διαδικασίας διαβούλευσης	15
2.3	Βασικές επικοινωνιακές συνιστώσες της διαβούλευσης.....	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.	Αναλυτικός προγραμματισμός εργασιών διαδικασίας διαβούλευσης.....	18
3.1	Στάδια της διαδικασίας Εκπόνησης Διαχειριστικών Σχεδίων σύμφωνα με τη νομοθεσία	18
3.2	Προγραμματισμός εργασιών	20
3.2.1	Οργανωτικές συσκέψεις.....	20
3.2.2	Δημοσιοποίηση συνοπτικών κειμένων με γενική επισκόπηση των σημαντικών θεμάτων διαχείρισης.....	21
3.2.3	Μελέτη Διαδικασίας Διακρατικής Διαβούλευσης.....	26
3.3	ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ	27

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 0. Εισαγωγή

Η μελέτη σχεδιασμού και οργάνωσης της διαβούλευσης εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου «1^η Αναθεώρηση των σχεδίων διαχείρισης των λεκανών απορροής ποταμών των υδατικών διαμερισμάτων Θεσσαλίας, Ηπείρου και Δυτικής Στερεάς».

Εκπονείται από την Κοινοπραξία: Γ. ΚΑΡΑΒΟΚΥΡΗΣ & ΣΥΝ/ΤΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΜΗΧ/ΚΟΙ Α.Ε. - ΒΑΣΙΛΗΣ ΠΕΡΛΕΡΟΣ – ENVECO Α.Ε.– ΕΠΕΜ Εταιρία Περιβαλλοντικών Μελετών Α.Ε. - ΟΜΙΚΡΟΝ Οικονομικές & Αναπτυξιακές Μελέτες Α.Ε. – ΕΜΒΗΣ Α.Ε. – ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ.

Η μελέτη είναι το παραδοτέο Π14 και ανήκει στην Ενδιάμεση Φάση 2 – «Διαβούλευση με το κοινό και οριστικοποίηση των Αναθεωρημένων Σχεδίων Διαχείρισης σύμφωνα με το άρθρο 13 και το παράρτημα VII της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ, καθώς και της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Σ.Μ.Π.Ε.)».

Η παρούσα μελέτη αναγνωρίζει και καταγράφει μέτρα και μεθόδους διαβούλευσης (κεφάλαιο 1) με όλους τους ενδιαφερόμενους και εμπλεκόμενους φορείς που έχουν σχέση με το νερό στα Υδατικά Διαμερίσματα Θεσσαλίας, Ηπείρου και Δυτικής Στερεάς Ελλάδας. Με βάση τα συλλεχθέντα στοιχεία, τη βιβλιογραφία και τη διεθνή αλλά και ειδικότερη εμπειρία των συντακτών η μελέτη επιλέγει και προτείνει την καταλληλότερη μέθοδο και τα ενδεδειγμένα μέτρα διαβούλευσης (κεφάλαιο 2) τα οποία αποτυπώνει αναλυτικά σε πρόγραμμα εργασιών με χρονοδιάγραμμα (κεφάλαιο 3).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Μέτρα και μέθοδοι διαβούλευσης

1.1 Πλαίσιο της Μελέτης

1.1.1 Η οδηγία 2000/60/ΕΚ για την Προστασία των Υδάτων

Η Οδηγία 2000/60/ΕΚ για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων ή αλλιώς Οδηγία-Πλαίσιο για τα Νερά τέθηκε σε ισχύ στις 22 Δεκεμβρίου 2000 διαμορφώνοντας το νομοθετικό πλαίσιο για την ορθή διαχείριση και προστασία των υδατικών πόρων. Ο βασικός στόχος της Οδηγίας είναι η αποτροπή της περαιτέρω υποβάθμισης όλων των υδάτων και η επίτευξη μιας «καλής κατάστασης» μέχρι το 2015.

Η Οδηγία-Πλαίσιο, μεταξύ άλλων:

- Προστατεύει όλα τα ύδατα ποταμούς, λίμνες, παράκτια και υπόγεια.
- Θέτει φιλόδοξους στόχους για να εξασφαλιστεί ότι όλα τα ύδατα θα ανταποκρίνονται στην «καλή κατάσταση» μέχρι το 2015.
- Δημιουργεί σύστημα διαχείρισης σε επίπεδο λεκάνης απορροής ποταμού.
- Απαιτεί διασυνοριακή συνεργασία μεταξύ χωρών και όλων των εμπλεκομένων μερών, (στην περίπτωση των διεθνών περιοχών λεκάνης απορροής ποταμού).
- Εξασφαλίζει ενεργό συμμετοχή όλων των φορέων, συμπεριλαμβανομένων των μη κυβερνητικών οργανισμών και των τοπικών αρχών, στις δραστηριότητες της διαχείρισης των υδάτων.
- Εξασφαλίζει μείωση και έλεγχο της ρύπανσης από όλες τις πηγές όπως η γεωργία, η βιομηχανική δραστηριότητα και οι αστικές περιοχές.
- Απαιτεί πολιτικές τιμολόγησης του νερού και εξασφαλίζει ότι ο ρυπαίνων πληρώνει και τέλος,
- Εξισορροπεί τα συμφέροντα του περιβάλλοντος με τα συμφέροντα αυτών που εξαρτώνται από αυτό.

Η Οδηγία καθιερώνει ως μοντέλο διαχείρισης των υδατικών πόρων, την ολοκληρωμένη διαχείριση σε επίπεδο λεκάνης απορροής ποταμού. Για κάθε περιοχή λεκάνης απορροής ποταμού καθορίζει, μια σειρά από απαραίτητες ενέργειες που θα πρέπει να υλοποιηθούν εντός των καθορισμένων προθεσμιών, ώστε ο βασικός στόχος της Οδηγίας που είναι η αποτροπή της περαιτέρω υποβάθμισης όλων των υδάτων και η επίτευξη μιας «καλής κατάστασης» να υλοποιηθεί μέχρι το 2015. Ωστόσο για συγκεκριμένα υδατικά συστήματα, εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις, η Οδηγία προβλέπει παράταση της προθεσμίας αυτής ή και επιδίωξη περιβαλλοντικών στόχων λιγότερο αυστηρών από αυτούς που απαιτούνται κανονικά.

Σε ότι αφορά τα επιφανειακά νερά «καλή κατάσταση» θεωρείται η «καλή οικολογική» και η «καλή χημική κατάσταση» ενώ όσον αφορά τα υπόγεια νερά «καλή κατάσταση» θεωρείται η «καλή ποσοτική» και η «καλή χημική κατάσταση».

Η Οδηγία-Πλαίσιο για τα Νερά αποτελεί κατά γενική ομολογία μια τεράστια προσπάθεια, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, για την ορθή προστασία και χρήση όλων των υδάτων ώστε να εξασφαλιστεί η αειφόρος χρήση του νερού σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έθεσε τους στόχους και τις βάσεις με την Οδηγία και τώρα αναμένεται από κάθε κράτος μέλος, αφού θα έχει αξιολογήσει την υπάρχουσα κατάσταση και τις ιδιαιτερότητες των υδατικών του πόρων, να διαμορφώσει τη δική του εθνική στρατηγική.

Η αποτελεσματική εφαρμογή της Οδηγίας θα δημιουργήσει τις απαραίτητες συνθήκες για τη στήριξη μιας πολιτικής που θα οδηγήσει στην ικανοποιητική και αποτελεσματική προστασία καθώς και στην ορθολογική διαχείριση και αξιοποίηση των πολύτιμων υδατικών μας πόρων.

1.1.2 Διαδικασία Διαβούλευσης για την Κατάρτιση Σχεδίων Διαχείρισης

Σύμφωνα με την Οδηγία 2000/60/ΕΚ, η διαδικασία κατάρτισης σχεδίων διαχείρισης των λεκανών απορροής ποταμών οφείλει να συμπεριλάβει τη μέγιστη και λειτουργική κοινωνική συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Το άρθρο 14 της εν λόγω Οδηγίας επισημαίνει ότι:

Τα κράτη-μέλη ενθαρρύνουν την ενεργό συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών στην υλοποίηση της παρούσας Οδηγίας, ιδίως δε στην εκπόνηση, την αναθεώρηση και την ενημέρωση των σχεδίων διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού. Τα κράτη-μέλη για κάθε περιοχή λεκάνης απορροής ποταμού δημοσιεύουν και θέτουν στη διάθεση του κοινού, συμπεριλαμβανομένων των χρηστών, για τη διατύπωση παρατηρήσεων:

- A. Χρονοδιάγραμμα και πρόγραμμα εργασιών για την εκπόνηση του σχεδίου. Συμπεριλαμβανομένης κατάστασης ληπτέων μέτρων διαβουλεύσεων, τουλάχιστον τρία έτη πριν από την έναρξη της περιόδου στην οποία αναφέρεται το σχέδιο
- B. Ενδιάμεση επισκόπηση των σημαντικών ζητημάτων διαχείρισης των υδάτων που εντοπίστηκαν στη λεκάνη απορροής ποταμού τουλάχιστον δύο έτη πριν από την έναρξη της περιόδου στην οποία αναφέρεται το σχέδιο
- C. Αντίγραφο του προσχεδίου διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού, τουλάχιστον ένα έτος πριν από την έναρξη της περιόδου στην οποία αναφέρεται το σχέδιο

Η Κ/Ξ λαμβάνοντας υπόψη τις ως άνω επιταγές της Οδηγίας και ενσωματώνοντας αυτές στα υφιστάμενα χρονικά περιθώρια, όπως αυτά διαμορφώνονται μέσω της προκήρυξης και του ενδεικτικού χρονοδιαγράμματος των ενδιάμεσων φάσεων της Μελέτης, μεριμνά για την ορθή και ολοκληρωμένη ανάπτυξη διαδικασίας κοινωνικού διαλόγου με σκοπό τη

διαβούλευση σχετικά με τα σχέδια διαχείρισης και τις ΣΜΠΕ στα Υδατικά Διαμερίσματα Θεσσαλίας, Ηπείρου και Δυτικής Στερεάς Ελλάδας.

Στο παρόν κεφάλαιο αναγνωρίζονται και καταγράφονται μέτρα και μέθοδοι διαβούλευσης από τη βιβλιογραφία καθώς και από αντίστοιχες πρακτικές εφαρμογές στον ελληνικό χώρο.

1.1.3 Ειδικά Χαρακτηριστικά

Η σχετικά νέα εμπειρία σε παρόμοιες δράσεις στην Ελλάδα και κατ'επέκταση η σχετική έλλειψη εξοικείωσης της τοπικής κοινωνίας σε θέματα συμμετοχής απαιτεί την προσεκτική προσέγγιση του θέματος. Η ενδεδειγμένη προσέγγιση σε περιπτώσεις κοινωνικού διαλόγου σε τοπικό επίπεδο, είναι η διαμόρφωση ειδικής μεθοδολογίας με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης περιοχής κατόπιν μελέτης των τοπικών συνθηκών.

Στην περίπτωση της παρούσας μελέτης η γεωγραφική έκταση του έργου δεν επιτρέπει την ενδελεχή επισκόπηση των τοπικών συνθηκών η έλλειψη της οποίας όμως ισοφαρίζεται από τη λεπτομερή καταγραφή όλων των κοινωνικών εταίρων στους οποίους αφορά η διαχείριση υδάτων και οι οποίοι στην ουσία φέρουν τις κοινωνικές συνθήκες των επιμέρους Υδατικών Διαμερισμάτων.

Η εμπειρία φανερώνει ότι προϋπόθεση για την υλοποίηση τέτοιων δράσεων είναι η ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και διαμόρφωση αντιλήψεων. Είναι απαραίτητη λοιπόν η διασφάλιση ότι οι εν δυνάμει συμμετέχοντες έχουν ενημερωθεί επαρκώς πριν συμμετάσχουν και πλέον ότι υπάρχει ένα δεδομένο επίπεδο κατανόησης των θεμάτων προς συζήτηση.

Οι υδάτινοι πόροι σε μία περιοχή αποτελούν ένα ευαίσθητο θέμα το οποίο - παρά τις δυσκολίες για κατάληξη σε κοινωνική συμφωνία - πρέπει να προσεγγιστεί σφαιρικά και δίκαια. Σκοπός είναι η διεξαγωγή ουσιαστικού και πλήρη διαλόγου στον οποίο θα εμπλακεί το μεγαλύτερο ποσοστό των χρηστών.

Ένα κρίσιμο σημείο στη φάση του σχεδιασμού της συμμετοχικής διαδικασίας αποτελεί η [αναγνώριση των συμμετεχόντων / κοινωνικών εταίρων](#), η οποία διαφέρει κι εξαρτάται από τη φύση του έργου, την περιοχή στην οποία υλοποιείται και τις διαδικασίες που επιλέγονται να λάβουν χώρα. Οι συμμετέχοντες δεν θα πρέπει να αντιμετωπιστούν σαν σύνολο. Ο πληθυσμός που θα συμμετάσχει απαρτίζεται από ομάδες με διαφορετικά συμφέροντα, πολλές φορές αντικρουόμενα και η κοινή αντιμετώπισή τους θα οδηγούσε σε συγκρούσεις και κατά συνέπεια σε μη αποτελεσματικότητα της δράσης και μη ορθή εκτίμηση των διαφορετικών προτεραιοτήτων και αναγκών τους. Ο εντοπισμός των κοινωνικών εταίρων γίνεται εφόσον το αντικείμενο των διαβουλεύσεων γίνει ξεκάθαρο και κατά συνέπεια προσδιοριστεί σε ποιους απευθύνεται. .

[Είναι σημαντικό να συμπεριληφθεί ένα ευρύ φάσμα κοινωνικών εταίρων.](#) Όσο ευρύτερο είναι το φάσμα, δηλαδή όσο υψηλότερη είναι η αντιπροσωπευτικότητα του τοπικού

πληθυσμού, τόσο πιο αξιόπιστες θα κριθούν οι τελικές αποφάσεις. Σύμφωνα με τις οδηγίες του Guidance Document No 81, για την αναγνώριση των Κοινωνικών Εταίρων δεν λαμβάνουμε υπόψη μόνο την περιοχή στην οποία θα υλοποιηθούν οι επεμβάσεις του έργου, αλλά όλη την περιοχή που θα επηρεαστεί από το έργο.

Σε κάθε περίπτωση, η διαδικασία οργάνωσης της διαβούλευσης προβλέπει επανεξέταση του σχεδιασμού της διαβούλευσης και αναθεώρηση της διαδικασίας συμπεριλαμβανομένης της επικαιροποίησης της λίστας των κοινωνικών εταίρων. Αυτό θα γίνει εφικτό μέσα από την ανάδραση του κοινού κατά την εξέλιξη της αρχικά σχεδιαζόμενης διαδικασίας.

Λαμβάνοντας υπόψη τις ανωτέρω κατευθύνσεις η ΕΓΥ διαμόρφωσε το πλαίσιο της διαβούλευσης στα Υδατικά Διαμερίσματα Θεσσαλίας, Ηπείρου και Δυτικής Στερεάς Ελλάδας.

1.2 Συμμετοχική Διαδικασία

1.2.1 Μορφές Συμμετοχικής Διαδικασίας

Η Οδηγία-Πλαίσιο 2000/60/ΕΚ ενθαρρύνει όλους τους πολίτες να λάβουν μέρος στην προστασία και διαχείριση των υδάτων και κρίνει τη συνεργασία μεταξύ των φορέων απαραίτητη σε όλες τις φάσεις υλοποίησης και αποφασιστικής σημασίας για να εξασφαλιστεί ότι όλη η διαδικασία θα πραγματοποιηθεί αποτελεσματικά και με διαφάνεια.

Η πιο σαφής αναφορά στη συμμετοχική διαδικασία γίνεται στο άρθρο 14 της Οδηγίας όπου δίνονται τρεις μέθοδοι ή επίπεδα συμμετοχής του κοινού:

- πρόσβαση στην πληροφορία (information / co-knowing)
- Ο απλούστερος τρόπος επικοινωνίας μεταξύ κοινού και φορέων διαμόρφωσης πολιτικής που κρατάει τον πολίτη ενήμερο για θέματα που τον αφορούν αλλά δεν του παρέχει τη δυνατότητα για σχολιασμό και συμμετοχή.
- έκφραση ενδιαφέροντος (consultation / co-thinking) ή ανάδραση
- Οι φορείς διαμόρφωσης πολιτικής ζητούν πληροφορίες και σχόλια από το κοινό για να αξιολογήσουν τα θέματα και να αποκτήσουν πιο ρεαλιστική και ολοκληρωμένη εικόνα.
- ενεργός συμμετοχή - διαβουλεύσεις (active involvement / co-operating)
- Επίσημος διάλογος μεταξύ διαμορφωτών πολιτικής και κοινού για να εκτιμήσουν την πρόοδο ή να αναγνωρίσουν θέματα και ανησυχίες ή ακόμα και εκτεταμένη

---

¹ *Κείμενο κατευθυντήριων γραμμών Νο 8 - Guidance Document No 08: Public Participation in relation to the Water Framework Directive*

εμπλοκή του κοινού με αμοιβαία ευθύνη για το σχεδιασμό και τα αποτελέσματά του για πολύπλοκα και αντιφατικά θέματα.

Οι δύο πρώτες, συμβατικές μέθοδοι συμμετοχής είναι υποχρεωτικές ενώ η τρίτη μέθοδος απλά ενθαρρύνεται παρόλη τη σημασία της για την υλοποίηση της Οδηγίας. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, υπεύθυνοι για τη διεξαγωγή των συμμετοχικών διαδικασιών ορίζονται τα Κράτη-Μέλη, ως υπεύθυνοι για την επίτευξη των στόχων της Οδηγίας.

Όπως είναι λογικό, τα τρία επίπεδα διαρθρώνονται από το πιο εύκολα υλοποιήσιμο – πρόσβαση στην πληροφορία - το οποίο περιλαμβάνει αυξημένο αριθμό συμμετεχόντων έως το υψηλότερο – ενεργός συμμετοχή - κατά το οποίο αποδίδεται αυξημένη εξουσία και ευθύνη στους πολίτες αλλά οι συμμετέχοντες είναι περιορισμένοι. Πιο κάτω θα δούμε τη δομή του κοινού στη συμμετοχική διαδικασία και τους τρόπους εφαρμογής ανάλογα με το επίπεδο συμμετοχής.

1.2.2 Συμμετοχή των Φορέων στη Διαδικασία Διαβούλευσης

1.2.2.1 Διαχείριση της συμμετοχής των φορέων

Το κείμενο κατευθυντήριων γραμμών² για τη συμμετοχική διαδικασία στο πλαίσιο της Οδηγίας – Πλαίσιο για το νερό ορίζει τους φορείς (stakeholders) που μπορούν να συμμετάσχουν στη διαδικασία ως:

Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, ομάδα ή οργανισμός με ειδικό ενδιαφέρον στο θέμα, είτε ως άμεσα ή έμμεσα θιγόμενο είτε ως πρόσωπο επιρροής, γνώσης ή εμπειρίας επί του θέματος

Είναι προφανές ότι οι φορείς, όπως αυτοί ορίζονται παραπάνω, πρόκειται να ασκήσουν άμεσα ή έμμεσα επιρροή στο έργο – δηλαδή στην περίπτωση μας στη διαχείριση των λεκανών απορροής των ποταμών που εντοπίζονται στα τρία υδατικά διαμερίσματα – είτε με την επέμβασή τους είτε με την αδράνειά τους.

Η συμμετοχική διαδικασία έχει στόχο να εμπλέξει τους φορείς αυτούς στο μέγιστο βαθμό ώστε διασφαλιστεί η συμμετοχή όλων και οι αποφάσεις που θα ληφθούν να έχουν φιλτραριστεί από όλες τις απόψεις επί του θέματος. Για το σκοπό αυτό, κρίνεται σκόπιμη η διαχείριση της συμμετοχής των φορέων μέσω της διαδικασίας διαβούλευσης ώστε να παραχθεί ένα κατά το δυνατόν κοινώς αποδεκτό, εύλογο αποτέλεσμα.

---

² Guidance Document No 08: Public Participation in relation to the Water Framework Directive

Η διαχείριση της συμμετοχής των εμπλεκόμενων φορέων περνάει μέσα από την ανάλυση / κατηγοριοποίηση των φορέων (stakeholders' analysis) αυτών και το σχεδιασμό της συμμετοχής των φορέων (stakeholders' planning).

Η ανάλυση των φορέων έγκειται στον εντοπισμό αυτών και κατόπιν στην ιεράρχησή τους ανάλογα με την επιρροή που αυτή ασκούν. Ενώ στη συνέχεια, ο σχεδιασμός της συμμετοχής τους έγκειται στην επιλογή των εργαλείων προσέγγισης των φορέων αυτών.

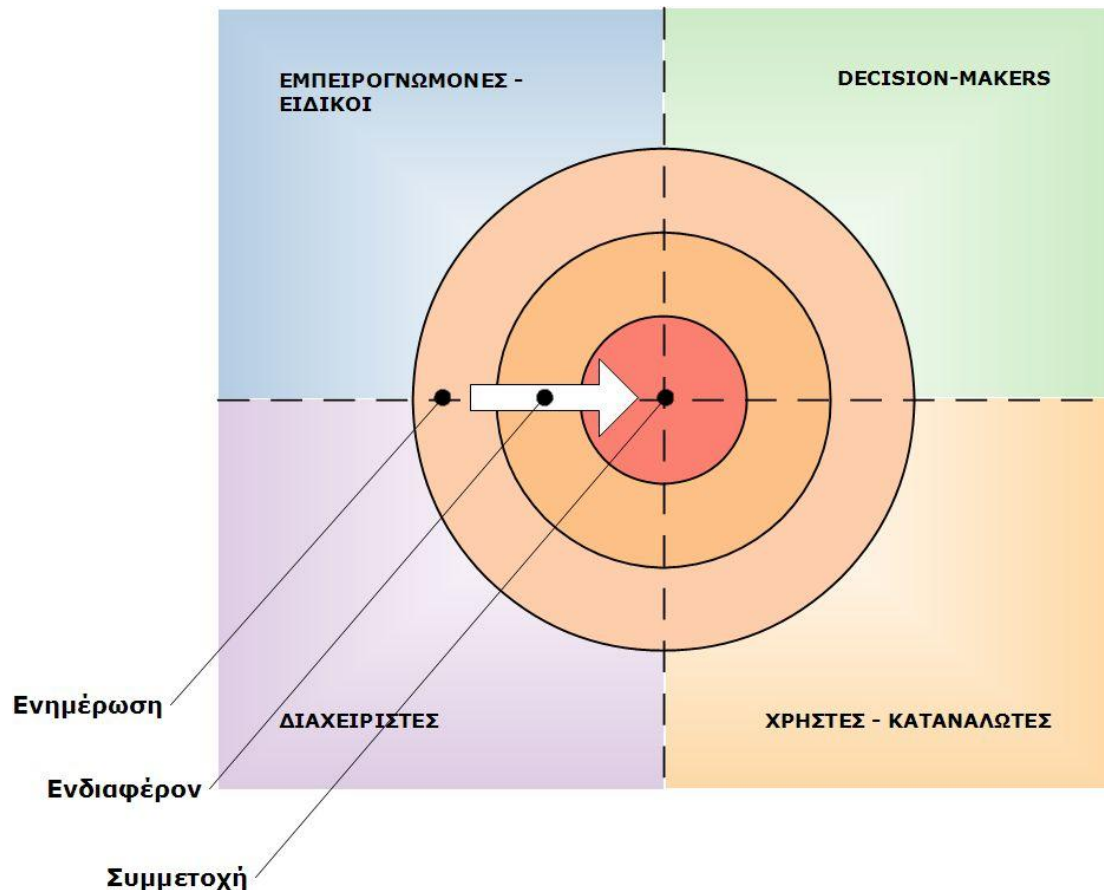
1.2.2.2 Κατηγορίες φορέων

Η δομή του κοινού σε μια συμμετοχική διαδικασία ή αλλιώς διαδικασία διαβούλευσης ορίζεται από τις κατηγορίες κοινού που μπορεί αυτή να συμπεριλάβει. Ειδικότερα, υπάρχουν οι παρακάτω βασικές κατηγορίες ομαδοποιημένες με γνώμονα τη δυνατότητα επιρροής και άρα τη συμβολή τους στη διαδικασία διαβούλευσης:

- φορείς λήψης αποφάσεων (decision-makers): μπορούμε να ονομάσουμε όλα τα άτομα και τους φορείς που έχουν θεσμική αρμοδιότητα στη λήψη αποφάσεων σχετικά με τη διαχείριση του νερού: Υπουργεία, Περιφέρειες, Δήμοι.
- Χρήστες - Καταναλωτές του νερού: στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι αγρότες, η βιομηχανία και οι επιχειρήσεις, καθώς και το ευρύτερο καταναλωτικό κοινό της ύδρευσης.
- Εμπειρογνώμονες – Ειδικοί: στην κατηγορία αυτή εντάσσονται επιστήμονες, σύμβουλοι, εκπαιδευτικά ιδρύματα, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και ειδικοί φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα.
- Διαχειριστές: η κατηγορία καλύπτει το σύνολο των ατόμων και φορέων που έχουν ρόλο εφαρμογής στη διαχείριση των υδάτων και γενικότερα υλοποίησης της Οδηγίας.

Προφανώς, μεταξύ των παραπάνω κατηγοριών υπάρχουν σημαντικές επικαλύψεις, ιδιαίτερα μεταξύ Decision-Makers και Διαχειριστών.

Σχήμα 1 – Κατηγορίες φορέων στη συμμετοχική διαδικασία

Πηγή: Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης, 2006: Εργαλεία πληροφόρησης για την υποστήριξη της διαδικασίας διαβούλευσης

1.2.3 Διαθέσιμα Εργαλεία

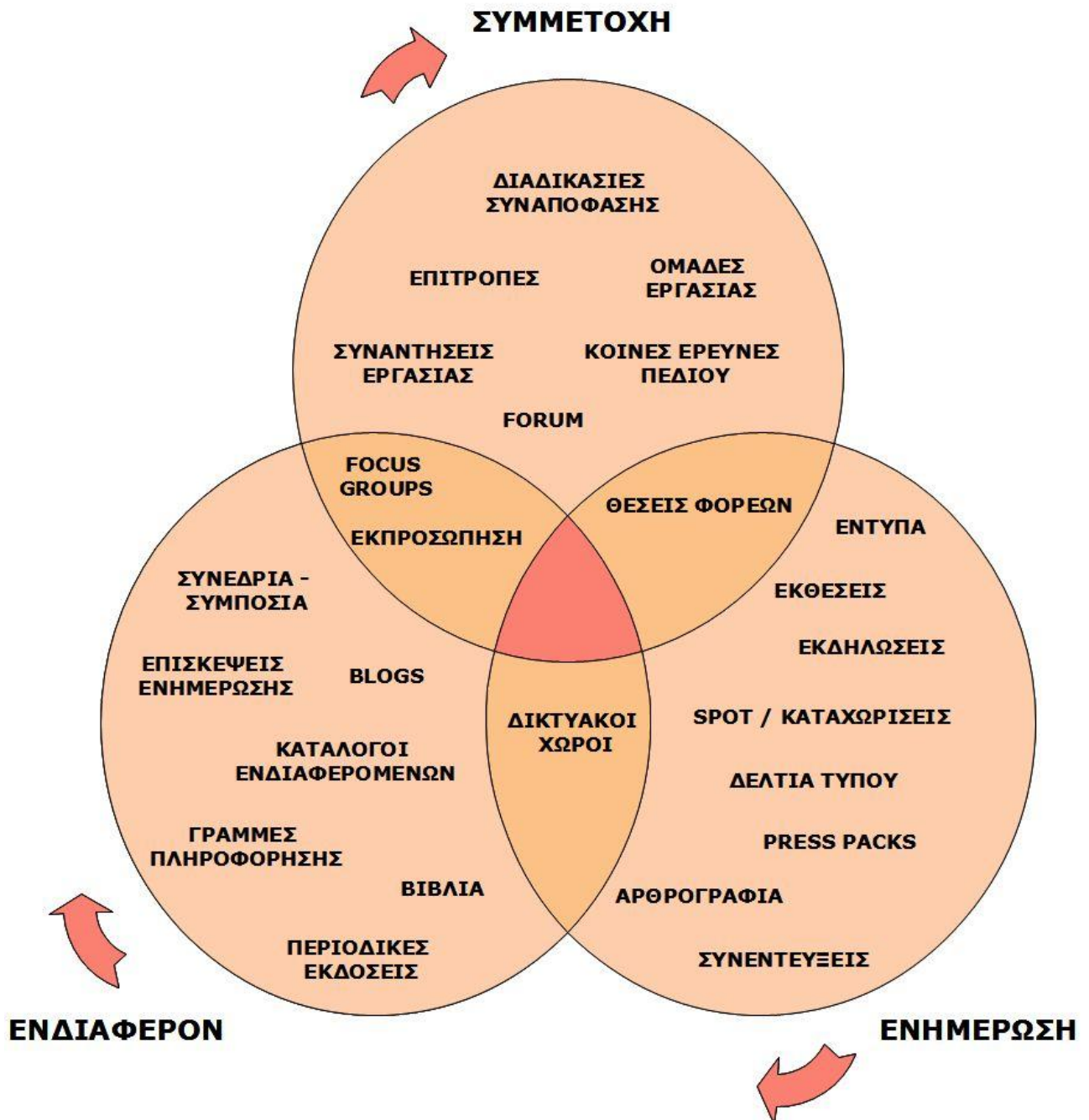
Όπως είδαμε παραπάνω, ο σχεδιασμός της συμμετοχής των φορέων στη συμμετοχική διαδικασία έγκειται στην επιλογή των εργαλείων προσέγγισης των φορέων αυτών.

Για το σκοπό αυτό παρακάτω καταγράφονται αναλυτικά τα βασικά διαθέσιμα εργαλεία υποστήριξης της συμμετοχικής διαδικασίας. Στο σχήμα 2 απεικονίζεται η χρήση των εργαλείων αυτών ανάλογα με τα επίπεδα της συμμετοχής του κοινού όπως αυτά περιγράφηκαν στο κεφάλαιο 1.2.1.

Σχετικά με τα τρία διαφορετικά επίπεδα συμμετοχής του κοινού, επισημαίνεται ότι η μετάβαση από την ενημέρωση στο ενδιαφέρον απαιτεί κάποια (συνειδητή) κίνηση του ατόμου/φορέα: κλήση μιας γραμμής πληροφόρησης, αγορά ενός βιβλίου, παροχή των στοιχείων επικοινωνίας του. Η μετάβαση από το ενδιαφέρον στη συμμετοχή απαιτεί ένα ακόμα βήμα που είναι η έκφραση άποψης. Στόχος της χρήσης των όποιων εργαλείων ενημέρωσης είναι η άποψη αυτή να διαμορφώνεται μετά από επαρκή πληροφόρηση.

Σημειώνουμε ότι και εδώ υπάρχουν επικαλύψεις μεταξύ των σταδίων, π.χ. σε εργαλεία όπως το διαδίκτυο που δίνουν τη δυνατότητα τόσο λειτουργίας ως ΜΜΕ όσο και επιλογής των προς ανάγνωση πληροφοριών.

Σχήμα 2 – Διαθέσιμα εργαλεία υποστήριξης της συμμετοχικής διαδικασίας

Πηγή: Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης, 2006: Εργαλεία πληροφόρησης για την υποστήριξη της διαδικασίας διαβούλευσης

1.2.3.1 Περιγραφή διαθέσιμων εργαλείων

Παρακάτω εξετάζονται αναλυτικά ένα προς ένα τα διαθέσιμα εργαλεία και κατατάσσονται στα επίπεδα συμμετοχής του κοινού: επισημαίνονται τα εργαλεία που πρόκειται να χρησιμοποιηθούν στην παρούσα διαδικασία διαβούλευσης.

1.2.3.1.1 **Πρώτο επίπεδο - Πρόσβαση στην πληροφορία**

Ενημερωτικά έντυπα

Αναφερόμαστε εδώ κυρίως σε βασικά ενημερωτικά έντυπα που παρουσιάζουν, συνοπτικά και με απλή σχετικά γλώσσα (εκλαϊκευμένα), το γενικό αντικείμενο πληροφόρησης. Η παραλαβή ενός τέτοιου εντύπου από το κοινό-στόχος μπορεί να γίνει είτε ενεργητικά, π.χ. επίσκεψη σε κάποιο γραφείο παροχής πληροφοριών, είτε παθητικά, π.χ. διανομή μέσω των λογαριασμών της αρμόδιας ΔΕΥΑ. Σε κάθε περίπτωση, στο πνεύμα της υποστήριξης της «συμμετοχικής διαδρομής», τα έντυπα θα πρέπει να δίνουν τη δυνατότητα για περαιτέρω πληροφορίες, εκδήλωση ενδιαφέροντος κλπ.

Εκθέσεις

Χρήση πολυσύχναστων χώρων για την ανάδειξη ζητημάτων δημόσιου ενδιαφέροντος. Δεν αναφερόμαστε εδώ τόσο σε εκθέσεις που φιλοξενούνται σε εξειδικευμένους εκθεσιακούς χώρους, οι οποίοι απαιτούν την «επί τούτου» παρουσία ενός επισκέπτη.

Εκδηλώσεις

Ποικίλες δραστηριότητες που μπορούν να «γίνουν είδηση», όπως μια δημόσια συναυλία κοινωνικού χαρακτήρα, μπορούν και να αποτελέσουν την πρώτη επαφή του κοινού με ένα ζήτημα. Το κοινό που ενημερώνεται δεν περιορίζεται στους παρευρισκόμενους, αλλά μπορεί να διευρυνθεί σημαντικά μέσω των ΜΜΕ.

Spot / καταχωρήσεις

Δωρεάν ή επί πληρωμή διασφάλιση χώρου / χρόνου στα ΜΜΕ για τη δημοσίευση / μετάδοση ενημερωτικών ανακοινώσεων. Το πλεονέκτημα των spots και των καταχωρήσεων είναι ο ολοκληρωμένος έλεγχος επί του περιεχομένου και του τρόπου προβολής. Το κύριο μειονέκτημα είναι (συνήθως) η περιορισμένη πληροφορία αναλογικά με το κόστος τους.

Δελτία τύπου

Ανακοινώσεις που στέλνονται κατά κύριο λόγο σε δημοσιογράφους και ΜΜΕ, καθώς και σε φορείς σχετικούς με το αντικείμενο, προκειμένου να δημοσιευθούν στο πλαίσιο της ειδησεογραφίας. Σε γενικές γραμμές, στα δελτία τύπου μπορεί κανείς να είναι πιο αναλυτικός, αρκεί να ακολουθεί μια κατανοητή δομή και διαδρομή στην ανάλυση της πληροφορίας. Δεν έχει όμως έλεγχο στην ακρίβεια, το βάθος και την κλίμακα προβολής της πληροφορίας αυτής.

Press Packs

«Πακέτα» ενημερωτικού υλικού που συνήθως πλαισιώνουν ένα βασικό δελτίο τύπου. Το υλικό μπορεί να περιλαμβάνει κείμενα, φωτογραφίες, ηλεκτρονικά μέσα (video, CDROM, DVD) καθώς και δείγματα σχετικά με το αντικείμενο. Βασικός στόχος ενός press pack είναι η

υποστήριξη της βασικής ανακοίνωσης για να γίνει πιο ελκυστική και εκτενής η προβολή της. Επίσης, το υλικό μπορεί να ενίστε χρησιμοποιηθεί και ως αρχειακό για περαιτέρω ανάλογες ειδήσεις.

Συνηντεύξεις

Κατά κανόνα χρησιμοποιούνται για την ανάδειξη ζητημάτων παράλληλα με την προβολή κάποιου προσώπου που έχει τον ρόλο του «πρεσβευτή» του ζητήματος αυτού, λόγω θέσης ή άποψης. Κάποια στοιχεία τους χρήζουν προσοχής, όπως π.χ. ο βαθμός ταύτισης του ζητήματος με το εν λόγω άτομο. Στο πλαίσιο της δημόσιας συζήτησης μπορεί να είναι πολύ αποτελεσματικές, καθώς δίνουν μια αίσθηση «διαλόγου» με πραγματικούς συνομιλητές και όχι απρόσωπης αντιπαράθεσης θέσεων από φορείς.

1.2.3.1.2 Δεύτερο επίπεδο - Εκδήλωση ενδιαφέροντος

Διαδικτυακοί χώροι

Οι «κλασικοί» διαδικτυακοί χώροι, παροχής και ανάδειξης εκλαϊκευμένου πληροφοριακού περιεχομένου, εξελίσσονται και εμπλουτίζονται διαρκώς με οπτικοακουστικά μέσα, δημιουργώντας σταδιακά την αίσθηση μιας on-line εμπειρίας. Από την άλλη πλευρά, χώροι που στοχεύουν στην ανάδειξη σύνθετων ζητημάτων τείνουν να απλοποιούνται εικαστικά και να προβάλλουν τον λόγο περισσότερο, ενίστε λειτουργώντας και ως "portal" (πύλες) σε πρόσθετο υλικό αναφοράς. Το βασικό πλεονέκτημα σε κάθε περίπτωση πρέπει να είναι ο διαδραστικός χαρακτήρας: κάθε χρήστης να μπορεί να πάρει αυτό που του ταιριάζει περισσότερο. Υπ' αυτή την έννοια, ένας διαδικτυακός χώρος γεφυρώνει άμεσα τη βασική ενημέρωση με την εκδήλωση ενδιαφέροντος από πλευρά του επισκέπτη.

Blogs

Τα blogs (από το Web Log) είναι κατά βάση on-line χρονικά / ημερολόγια όπου ένα, κατά κανόνα, άτομο καταγράφει τις σκέψεις του, σχολιάζοντας γεγονότα της προσωπικής ή επαγγελματικής του ζωής, ή τη γενικότερη επικαιρότητα. Τα Blogs έχουν γίνει εξαιρετικά δημοφιλή ως τρόπος επικοινωνίας, αναδεικνύοντας ζητήματα και θέσεις που βρίσκονται στο περιθώριο της προσοχής των κλασικών ΜΜΕ. Ο βαθμός εξειδίκευσης πλέον είναι τέτοιος που είναι σύνηθες για στελέχη σε εταιρείες τεχνολογίας να έχουν προσωπικά blogs, όπου παρουσιάζουν με τον δικό τους τρόπο τις καινοτομίες και τις ενέργειες της επιχείρησής τους.

Περιοδικές εκδόσεις

Κάθε μορφής έντυπη ή ηλεκτρονική περιοδική έκδοση (newsletter, journal, digest κλπ) έχει, εκ των πραγμάτων, ένα χαρακτήρα «επικαιρότητας» και βραχυπρόθεσμη ή μεσοπρόθεσμη αξία ως υλικό αναφοράς. Για τις ανάγκες μιας διαδικασίας δημόσιου διαλόγου, το κύριο πλεονέκτημά της είναι η τακτική ανανέωση του ενδιαφέροντος στο αντικείμενο και η «σύνδεση με τα προηγούμενα», προκειμένου η συζήτηση να εξελίσσεται περαιτέρω. Η

παρακολούθηση του περιεχομένου μιας περιοδικής έκδοσης προϋποθέτει συνήθως μια βασική γνώση του αντικειμένου και, ακόμη περισσότερο, το σχετικό ενδιαφέρον.

Γραμμές πληροφόρησης

Η επικοινωνία με μια «ανοιχτή γραμμή» πληροφόρησης αποτελεί μια ξεκάθαρη εκδήλωση ενδιαφέροντος από τον καλούντα. Παρότι οι πληροφορίες που παρέχονται μπορεί να είναι πανομοιότυπες με αυτές που είναι προσβάσιμες μέσω διαδικτύου, το κοινό που επικοινωνεί με μια ανοιχτή γραμμή διαφοροποιείται συνήθως κατά πολύ σε σχέση με εκείνο που χρησιμοποιεί τον υπολογιστή του για να μάθει περισσότερα. Σε κάθε περίπτωση, το κόστος λειτουργίας μιας γραμμής πληροφόρησης είναι αρκετά υψηλό.

Κατάλογοι ενδιαφερομένων

Η κατάρτιση καταλόγων ενδιαφερομένων, ατόμων και φορέων, είναι ίσως ο πιο σίγουρος και αποδοτικός, με όρους οφέλους/κόστους, τρόπος ανάδειξης και προβολής ενός ζητήματος. Ειδικότερα, η απόδοση του εκάστοτε καταλόγου εξαρτάται από τη στόχευσή του και τον τρόπο συλλογής των ονομάτων, καθώς και από το περιεχόμενο των ανακοινώσεων / προσκλήσεων / περιοδικών εκδόσεων που στέλνονται στους εγγεγραμμένους. Η κατάρτιση καταλόγου μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά προς όλα ουσιαστικά τα άλλα εργαλεία ενημέρωσης και πρόκλησης ενδιαφέροντος.

Επισκέψεις ενημέρωσης

Η διοργάνωση ενημερωτικών επισκέψεων, π.χ. από σχολεία και σωματεία, αποτελεί ένα πολύ χρήσιμο μέσο πληροφόρησης, κατάλληλο για τη δημιουργία «κλίματος» για ζητήματα δημόσιου ενδιαφέροντος. Στην ουσία, ο ίδιος ο χώρος επίσκεψης είναι που παρέχει το προνομιακό περιβάλλον στο οποίο μπορεί να αναπτυχθεί ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο και ιστορικό γύρω από το σχετικό ζήτημα. Υπ' αυτή την έννοια, μια επιτυχημένη επίσκεψη ακολουθεί μια συγκεκριμένη διαδρομή και παράλληλα διηγείται μια «ιστορία».

Συνέδρια / ημερίδες

Τα συνέδρια και οι ημερίδες απευθύνονται κατά κύριο λόγο σε άτομα σχετικά με το αντικείμενο αλλά μπορούν να αποκτήσουν καθαρά ενημερωτικό χαρακτήρα απευθυνόμενα σε μεγάλη μερίδα πληθυσμού. Στόχος τους είναι η προαγωγή της γνώσης και του προβληματισμού γύρω από το εκάστοτε αντικείμενο. Υπ' αυτή την έννοια, έχουν βαρύνουσα σημασία στην υποστήριξη μιας διαδικασίας δημοσίου διαλόγου, καθότι παρέχουν ένα αναλυτικό υπόβαθρο, συνεκτικές θεματικές και τεκμηριωμένες θέσεις / προτάσεις. Παράλληλα, αναδεικνύουν συχνά «πρεσβευτές» των επιμέρους ζητημάτων που με τη σειρά τους μπορούν να αναδείξουν τα ζητήματα αυτά περαιτέρω (βλ. και συνεντεύξεις).

Focus Groups

Έχουν τις ρίζες τους στις ποιοτικές (σε αντιπαράθεση με τις ποσοτικές) έρευνες αγοράς. Με τον συντονισμό ενός ειδικού σε θέματα επικοινωνίας, άτομα με προσωπικό ενδιαφέρον

(αλλά κατά κανόνα όχι εμπειρογνώμονες) για κάποιο ζήτημα συμμετέχουν σε μια συζήτηση στρογγυλής τραπέζης, εκφράζοντας τις απόψεις τους και αναδεικνύοντας σταδιακά θέσεις, τάσεις καθώς και νέες ιδέες. Τα focus groups είναι ιδιαίτερα χρήσιμα για την αναγνώριση των κοινωνικών αντιλήψεων γύρω από ένα ζήτημα και μπορούν να παρέχουν πολύ χρήσιμες πληροφορίες κατά την προετοιμασία ενός δημόσιου διαλόγου.

1.2.3.1.3 Τρίτο επίπεδο - Ενεργός συμμετοχή

Εκπροσώπηση

Η παρουσία ενός ατόμου στο «χώρο» μιας δημόσιας συζήτησης, υποδηλώνει κατ' αρχάς το ενδιαφέρον του για το αντικείμενο της συζήτησης. Μπορούμε να πούμε ότι συμμετέχει ενεργά από τη στιγμή που τοποθετείται, εκφράζει ένα προβληματισμό, ή έστω διατυπώνει ένα ερώτημα που προάγει τη συζήτηση. Δεν αναφερόμαστε εδώ στην εκπροσώπηση κάποιου φορέα (βλ. παρακάτω Θέσεις Φορέων) αλλά του ίδιου του εαυτού του. Πάντως, στο πλαίσιο της διαδικασίας ενός δημόσιου διαλόγου, γενικά εκτιμάται ότι ένας πολίτης που εκφράζει ανοιχτά μια θέση, αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό αριθμό πολιτών που έχουν παρόμοια άποψη, αλλά δεν κάνουν το βήμα της ανοιχτής τοποθέτησης.

Συμπλήρωση ερωτηματολογίου

Η διατύπωση απόψεων μέσα από ειδικά διαμορφωμένα ερωτηματολόγια αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο ενεργού συμμετοχής. Ανώνυμα ή επώνυμα τα ερωτηματολόγια εκφράζουν απόψεις προσώπων ή φορέων και αντιστοιχούν σε ικανό δείγμα πληθυσμού με αποτέλεσμα την ασφάλη (τις περισσότερες φορές) διεξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με το θέμα υπό εξέταση. Τα συμπεράσματα που προκύπτουν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο περαιτέρω συζήτησης σε συναντήσεις εργασίας και ενημερωτικές ημερίδες.

Forum

Ο όρος χρησιμοποιείται συνήθως για να αποδώσει ένα χαλαρό πλαίσιο διαλόγου, με την έννοια ότι δεν τίθενται εξ αρχής συγκεκριμένοι στόχοι καταληκτικής συναίνεσης ή συμβιβασμού. Δεν τίθενται επίσης, συνήθως, χρονικοί περιορισμοί ή αυστηροί περιορισμοί συμμετοχής. Εκείνο που καθορίζεται είναι μια βασική θεματική. Δυνατότητα συμμετοχής έχουν γενικά όλοι οι φορείς (ή τα άτομα, κατά περίπτωση) που έχουν ενδιαφέρον για τη θεματική αυτή. Εκφράζονται και αντιπαραβάλλονται απόψεις, διατυπώνονται προτάσεις, γίνεται συζήτηση, αναδεικνύονται κοινός άξονες και, ενδεχομένως, διατυπώνονται κάποιες κοινές θέσεις. Τα τελευταία χρόνια, η χρήση του διαδικτύου έδωσε τη δυνατότητα για τη λειτουργία e-forum, με τη συμμετοχή ακόμη και εταίρων από απομακρυσμένες περιοχές του πλανήτη και παρά τη διαφορά ώρας. Παρότι στο πλαίσιο ενός δημόσιου διαλόγου συνήθως απαιτείται ένα πιο αυστηρό πλαίσιο και υπάρχουν συγκεκριμένοι στόχοι και περιορισμοί, τα forum μπορούν να προηγηθούν της τυπικής διαδικασίας, όπως και τα focus groups, αναδεικνύοντας το πλέον πρόσφορο πλαίσιο εκκίνησης.

Θέσεις Φορέων

Η διατύπωση θέσεων ενός φορέα σε ένα λιγότερο ή περισσότερο αυστηρό πλαίσιο δημόσιου διαλόγου, απαιτεί κατ' αρχάς την ανάδειξη των θέσεων αυτών στο πλαίσιο του ίδιου του φορέα. Εξάιρεση αποτελούν πάγιες θέσεις που πηγάζουν από το ίδιο το αντικείμενο αυτό καθ' αυτό του φορέα. Υπ' αυτή την έννοια, η εκπροσώπηση ενός φορέα έχει τουλάχιστον διττό ρόλο: προς τον χώρο διαλόγου έχει χαρακτήρα ενεργού συμμετοχής, αλλά προς το εσωτερικό του φορέα έχει χαρακτήρα ενημέρωσης για κάποιο ζήτημα που ενδεχομένως δεν τον είχε απασχολήσει μέχρι τότε.

Συναντήσεις εργασίας

Ένα βήμα πιο πέρα από ημερίδες, συνέδρια κλπ, οι συναντήσεις εργασίας έχουν ως στόχο κάποιο συγκεκριμένο παραδοτέο που προκύπτει από τις συμβολές των συμμετεχόντων. Χωρίς να προϋποθέτουν απόλυτη συναίνεση στις εκροές, ενέχουν έναν χαρακτήρα αμοιβαίας επιρροής: το όποιο παραδοτέο είναι προϊόν ζύμωσης μέσα από τη συζήτηση και την αναγνώριση νέων παραμέτρων «εν θερμώ». Δεν θα μπορούσε να είναι απλή σύνθεση θέσεων που στάλθηκαν γραπτά. Υπ' αυτή την έννοια, οι συναντήσεις εργασίας, π.χ. μεταξύ επιμέρους ομάδων εκπροσώπων του συνολικού κύκλου των εταίρων, αποτελούν ένα πολύτιμο εργαλείο για την προαγωγή του δημοσίου διαλόγου.

Ομάδες εργασίας

Όπως και στις συναντήσεις εργασίας, υπάρχει και εδώ κάποιος συγκεκριμένος επιθυμητός στόχος, κάποιο προβλεπόμενο παραδοτέο. Όμως οι ομάδες εργασίας ακολουθούν περισσότερα χρονικά βήματα, μέσα από σειρά συναντήσεων. Με τον τρόπο αυτό, το αποτέλεσμα μιας ομάδας εργασίας μπορεί να είναι πιο σύνθετο και ολοκληρωμένο, ενώ παράλληλα αυξάνεται η δυνατότητα συμβιβασμού και συγκερασμού των απόψεων των εταίρων. Οι πρακτικές προϋποθέσεις της συνεργασίας περιορίζουν συνήθως τον αριθμό των συμμετεχόντων, σε σχέση με τα forum και άλλα ανάλογα πλαίσια.

Επιτροπές

Σε σχέση με τις ομάδες εργασίας, οι επιτροπές έχουν κατά κανόνα ένα μονιμότερο και γενικότερο χαρακτήρα, υπερβαίνοντας επιμέρους θεματικές και βαραχυπρόθεσμους στόχους. Έχουν επίσης, συνήθως, έναν άμεσα ή έμμεσα αποφασιστικό χαρακτήρα, που οι ομάδες εργασίας δεν έχουν. Η πρόσκληση για συμμετοχή ενός εταίρου σε μια επιτροπή αποτελεί ουσιαστικά αναγνώριση της αρμοδιότητάς του στο αντικείμενο.

Διαδικασίες συναπόφασης

Στον όρο αυτό μπορούμε να περιλάβουμε κάθε ιεραρχικά ανώτατο πλαίσιο αποφασιστικού χαρακτήρα από περισσότερους του ενός εταίρους, υπό ίσους όρους. Η κατάληξη της διαδικασίας προϋποθέτει συναίνεση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Επιλογή καταλληλων μέτρων και μεθόδων διαβούλευσης

2.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται επιλογή των καταλληλότερων μέτρων για την κινητοποίηση και ενημέρωση των κοινωνικών εταίρων που θα καταγραφούν, ως εμπλεκόμενων και ενδιαφερόμενων φορέων. Η τελική επιλογή τους συνδέεται με την αποδοτικότητα καθενός από τα μέτρα σε σχέση με τις ομάδες στόχους.

2.2 Επιλογή εργαλείων υποστήριξης της διαδικασίας διαβούλευσης

Αρχικά γίνεται μια πρώτη επιλογή από τα εργαλεία που περιγράψαμε αναλυτικά στο κεφάλαιο 1.2.3.1

Στον παρακάτω πίνακα καταγράφονται τα επιμέρους εργαλεία ομαδοποιημένα ανά επίπεδο συμμετοχικής διαδικασίας. Από αυτά επιλέγονται τα καταλληλότερα με κριτήρια την αποδοτικότητα καθενός από αυτά.

Το σημαντικό είναι ότι τα επιλεγμένα εργαλεία καλύπτουν όλα τα επιμέρους στάδια της διαδικασίας διαβούλευσης.

	Κατανομή των εργαλείων στα επιμέρους επίπεδα συμμετοχικής διαδικασίας
✓	Επιλεγμένα εργαλεία

Πίνακας 1 – Επιλογή εργαλείων υποστήριξης της διαβούλευσης ανάλογα με τα επίπεδα συμμετοχικής διαδικασίας

Εργαλεία υποστήριξης της συμμετοχικής διαδικασίας	Επίπεδα Συμμετοχικής διαδικασίας		
	Πρόσβαση στην πληροφορία	Έκφραση ενδιαφέροντος	Ενεργός συμμετοχή
Ενημερωτικά έντυπα	✓		
Εκθέσεις			
Εκδηλώσεις			
Spot / καταχωρήσεις	✓		

Εργαλεία υποστήριξης της συμμετοχικής διαδικασίας	Επίπεδα Συμμετοχικής διαδικασίας		
	Πρόσβαση στην πληροφορία	Έκφραση ενδιαφέροντος	Ενεργός συμμετοχή
Δελτία τύπου	✓		
Press Packs	✓		
Συνεντεύξεις			
Διαδικτυακοί χώροι		✓	
Blogs			
Περιοδικές εκδόσεις			
Γραμμές πληροφόρησης			
Κατάλογοι ενδιαφερομένων		✓	
Επισκέψεις ενημέρωσης			
Ενημερωτικές ημερίδες		✓	
Focus Groups			
Εκπροσώπηση			✓
Ερωτηματολόγια			✓
Forum			
Θέσεις φορέων			✓
Συναντήσεις εργασίας			✓
Ομάδες εργασίας			
Επιτροπές			
Διαδικασίες συναπόφασης			

2.3 Βασικές επικοινωνιακές συνιστώσες της διαβούλευσης

Κατά τη διαδικασία διαβούλευσης οφείλουν να ληφθούν υπόψη οι βασικές επικοινωνιακές συνιστώσες για μια επιτυχημένη διαδικασία κοινωνικού διαλόγου.

Αρχικά, η γλώσσα της επικοινωνίας πρέπει να είναι απλή, η «ταυτότητά» της να είναι ελκυστική και να γίνεται σαφές προς το κοινό ότι το αντικείμενο είναι κάτι που αφορά σε όλους. Περαιτέρω, η προσέγγιση πρέπει να είναι ως ίσος προς ίσον και όχι «πατερναλιστική». Θα ήταν χρήσιμο να αναδειχθούν κάποια πραγματικά άτομα που παρέχουν την πληροφορία, προκειμένου αυτή να μην έχει απρόσωπο χαρακτήρα.

Οι γνώσεις που απαιτούνται για τη βασική κατανόηση της ολοκληρωμένης διαχείρισης νερού είναι απλές και (θεωρητικά) δεδομένες σε μεγάλο ποσοστό ήδη από τη βασική εκπαίδευση. Εκείνο που απαιτείται είναι μια πιο άμεση και βιωματική πρόσληψη των γνώσεων αυτών.

Ειδικότερα ο κύκλος και το ισοζύγιο του νερού προσφέρονται ιδιαίτερα για επιδεικτικές δράσεις (αφίσες, demos, κλπ.). Στο πλαίσιο αυτό μπορούν να παρουσιαστούν και οι γνωστοί ή άγνωστοι «μύθοι» γύρω από τη διαχείριση του νερού, οι συνέπειες από την κακή διαχείριση, κλπ.

Παράλληλα, μέσα από τη διαδικασία αυτή γκρεμίζονται πολλές απλοϊκές και λανθασμένες πεποιθήσεις που διαιωνίζονται και καθορίζουν την ανάπτυξη στη χώρα μας, μέσα από την αυθαίρετη δόμηση σε ρέματα, τη (μη) διαχείριση των επιφανειακών απορροών κλπ.

Για την ενημερωτική καμπάνια προτείνεται η συνοδευτική χρήση ενός βασικού συνθήματος ("slogan") το οποίο θα μπορεί να αποτυπώνει σύντομα, απλά και ευκολομνημόνευτα, την κεντρική ιδέα του έργου, καθώς και απλών μηνυμάτων πρακτικού ενδιαφέροντος σε μια πληθώρα διαθέσιμων μέσων που φτάνουν στους διάφορους καταναλωτές. Κρίνεται επίσης σκόπιμη η χρήση χαρακτηριστικών εικόνων οι οποίες θα πλαισιώνουν και θα ενισχύουν τα κείμενα στις διάφορες παραγωγές (έντυπα, website, καταχωρίσεις).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Αναλυτικός προγραμματισμός εργασιών διαδικασίας διαβούλευσης

3.1 Στάδια της διαδικασίας Εκπόνησης Διαχειριστικών Σχεδίων σύμφωνα με τη νομοθεσία

Το παρακάτω χρονοδιάγραμμα των επί μέρους σταδίων της διαδικασίας διαβούλευσης βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με τις επιταγές της σχετικής κοινοτικής νομοθεσίας – και την αντίστοιχη ελληνική εναρμόνιση - για την εκπόνηση των Σχεδίων Διαχείρισης και των ΣΜΠΕ καθώς και με τις πρόσφατες αλλαγές που επέφερε ο Ν. 3852/2010 (Καλλικράτης). Κατά συνέπεια, παρακάτω παρουσιάζονται τα υποχρεωτικά βήματα προς την οριστικοποίηση των Σχεδίων Διαχείρισης και των ΣΜΠΕ όπως έχουν διαμορφωθεί στην περίπτωση των Υδατικών Διαμερισμάτων Θεσσαλίας, Ηπείρου, Δυτικής Στερεάς, σύμφωνα με τη νομοθεσία:

▪ Σύσταση Περιφερειακού Συμβουλίου Υδάτων

Οι Διευθύνσεις Υδάτων κάθε Αποκεντρωμένης Διοίκησης, των αντίστοιχων Αποκεντρωμένων Διοικήσεων Ηπείρου και Δυτικής Μακεδονίας, Θεσσαλίας και Στερεάς Ελλάδας, Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου και Αττικής - συνιστούν, με απόφαση του Γ.Γ. της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, **Περιφερειακό Συμβούλιο Υδάτων** το οποίο αποτελεί όργανο κοινωνικού διαλόγου και διαβούλευσης για θέματα προστασίας και διαχείρισης των υδάτων.

▪ Κατάρτιση προσχεδίων Διαχείρισης και ΣΜΠΕ

Τα Σχέδια Διαχείρισης και οι ΣΜΠΕ καταρτίζονται από την Ειδική Γραμματεία Υδάτων³ του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας σύμφωνα με το Π.Δ. 24/15.04.2010. Η Ειδική Γραμματεία Υδάτων (ΕΓΥ) έχει αναλάβει το εν λόγω έργο, όπως προβλέπεται στον Ν. 3199/09.12.2003, άρθρο 7, παρ. 2, ως Αναθέτουσα Αρχή, το οποίο εκτελεί η Κοινοπραξία.

▪ Διαβίβαση προσχεδίων στις Περιφερειακές Διευθύνσεις Υδάτων

Η ΕΓΥ διαβιβάζει τα προσχέδια διαχείρισης στις ως άνω Περιφερειακές Διευθύνσεις Υδάτων οι οποίες, σύμφωνα με τον 3199/09.12.2003, μεριμνούν για την ουσιαστική συμμετοχή του κοινού στις διαδικασίες προστασίας και διαχείρισης των υδάτων.

▪ Δημοσιοποίηση Προσχεδίων Διαχείρισης

Οι Περιφερειακές Διευθύνσεις Υδάτων, μέσω των Περιφερειακών Συμβουλίων Υδάτων ως οργάνων κοινωνικού διαλόγου, θέτουν στη διάθεση του κοινού τα προσχέδια διαχείρισης των λεκανών απορροής των ποταμών και παρέχουν προθεσμία για τη διατύπωση και υποβολή γραπτών παρατηρήσεων. **Σε περίπτωση**

³ Σύμφωνα με το Ν. 3199/12.03.2003, άρθρο 7, τα Σχέδια Διαχείρισης καταρτίζονται από τις Περιφερειακές Διευθύνσεις Υδάτων αλλά είναι δυνατόν να καταρτισθούν και από την Ειδική Γραμματεία Υδάτων, ύστερα από αίτημα του Γ.Γ. της Περιφέρειας.

που τα ΠΣΥ είναι υπό σύσταση οι Διευθύνσεις Υδάτων συνεργάζονται απευθείας με την ΕΓΥ.

Συγκεκριμένα, οι Διευθύνσεις Υδάτων διαβιβάζουν αντίγραφο του προσχεδίου διαχείρισης στα αντίστοιχα Περιφερειακά Συμβούλια Υδάτων (ΠΣΥ) τα οποία συγκαλούνται με σκοπό την οργάνωση της διαδικασίας διαβούλευσης με το κοινό, επί των προσχεδίων.

Τα Περιφερειακά Συμβούλια Υδάτων προβαίνουν σε δημοσίευση - στον ημερήσιο τύπο περιφερειακής ή εθνικής εμβέλειας και ηλεκτρονικά (εφόσον υπάρχει σχετική δυνατότητα) - ανακοίνωσης και πρόσκλησης του κοινού για να λάβει γνώση των Σχεδίων και να διατυπώσει και να υποβάλει εγγράφως τις παρατηρήσεις του. Παράλληλα, τα ΠΣΥ μεριμνούν για την ανάρτηση αντιγράφου στον πίνακα ανακοινώσεων των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων και των Περιφερειών που υπάγονται στο εκάστοτε Υδατικό Διαμέρισμα.

Η προθεσμία υποβολής των παρατηρήσεων του κοινού καθορίζεται από το Περιφερειακό Συμβούλιο Υδάτων σε συνεργασία με την ΕΓΥ και λαμβάνοντας υπόψη το χρονοδιάγραμμα που έχει οριστεί στην παρούσα μελέτη οργάνωσης της διαβούλευσης. Κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής, μετά από σχετική αίτηση κάθε ενδιαφερόμενου, προβλέπεται η παροχή πρόσβασης σε βοηθητικά έγγραφα και πληροφορίες που χρησιμοποιήθηκαν για την εκπόνηση των προσχεδίων.

▪ **Γνωμοδότηση Περιφερειακού Συμβουλίου Υδάτων**

Με τη λήξη της ανωτέρω προθεσμίας το ΠΣΥ συνεδριάζει εκ νέου με σκοπό τη διαβούλευση επί των προσχεδίων και διαβιβάζει στη Διεύθυνση Υδάτων της Αποκεντρωμένης Διοίκησης τη γνωμοδότησή του καθώς και τις παρατηρήσεις του κοινού προκειμένου να ληφθούν υπόψη κατά τη διαδικασία έγκρισης του Σχεδίου Διαχείρισης.

▪ **Έγκριση των Σχεδίων Διαχείρισης Υδάτων**

Τα Σχέδια εγκρίνονται από το Γ.Γ. της κάθε Αποκεντρωμένης Διοίκησης μετά από γνωμοδότηση του Περιφερειακού Συμβουλίου Υδάτων και σύμφωνη γνώμη της ΕΓΥ. Κατόπιν της έγκρισής τους δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. **Στην περίπτωση που δεν έχουν συσταθεί τα ΠΣΥ, τη σχετική ευθύνη αναλαμβάνει το Εθνικό Συμβούλιο Υδάτων.**

▪ **Υποβολή Σχεδίων στην ΕΕ**

Η ΕΓΥ διαβιβάζει αντίγραφα των Σχεδίων Διαχείρισης Υδάτων - και όλων των επακόλουθων ενημερωμένων μορφών τους - στην Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε οιοδήποτε ενδιαφερόμενο κράτος μέλος εντός τριών μηνών από την έγκρισή τους.

▪ **Παρακολούθηση των Σχεδίων**

Οι Διευθύνσεις Υδάτων των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, εφαρμόζουν τα Αναθεωρημένα Σχέδια Διαχείρισης – τα οποία σύμφωνα με το Ν. 3199/09.12.2003 αναθεωρούνται και ενημερώνονται ανά έξι (6) έτη - και συντάσσουν ετήσιες εκθέσεις εφαρμογής τους. Επιπλέον, εντός τριών ετών από την έγκριση κάθε

Σχεδίου Διαχείρισης ή την επικαιροποίησή του σύμφωνα με το άρθρο 10 του Π.Δ. 51/08.03.2007, δημοσιεύουν και υποβάλλουν στην ΕΓΥ Ενδιάμεση Έκθεση στην οποία περιγράφεται η πρόοδος που έχει σημειωθεί ως προς την εφαρμογή του προβλεπόμενου Προγράμματος Μέτρων. Η ΕΓΥ αποστέλλει άμεσα την ως άνω Ενδιάμεση Έκθεση στην Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3.2 Προγραμματισμός εργασιών

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζεται αναλυτικά ο προγραμματισμός εργασιών της διαδικασίας διαβούλευσης η οποία ξεκινάει τον Ιούνιο του 2016 και ολοκληρώνεται τον Οκτώβριο του 2017.

3.2.1 Οργανωτικές συσκέψεις

Στόχος

Οι συσκέψεις με φορείς θεσμικής αρμοδιότητας έχουν στόχο την ωρίμανση της διαδικασίας διαβούλευσης.

Ενέργειες

Πριν την υλοποίηση των βασικών δράσεων δημοσιοποίησης, κρίνεται σκόπιμη η πραγματοποίηση μίας σύσκεψης μεταξύ των κύριων αρμοδίων φορέων με αντικείμενο την οργάνωση της διαδικασίας διαβούλευσης και την κινητοποίηση και συμμετοχή των Κοινωνικών Εταίρων.

Η σύσκεψη θα συγκληθεί από την Ειδική Γραμματεία Υδάτων (ΕΓΥ) και θα συμμετάσχουν οι Διευθύνσεις Υδάτων των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων καθώς και η Κ/ΞΙΑ Μελετών Διαχείρισης Υδάτων Θεσσαλίας, Ηπείρου και Δυτικής Στερεάς Ελλάδας.

Τα κείμενα που θα χρησιμοποιηθούν ως βάση συζήτησης στην εν λόγω σύσκεψη θα είναι η παρούσα μελέτη και κατά κύριο λόγο ο χρονοπρογραμματισμός της διαβούλευσης και ο κατάλογος των κατηγοριοποιημένων κοινωνικών εταίρων των τριών ΥΔ. Στόχος των συναντήσεων είναι η συζήτηση επί των προτεινόμενων τρόπων προσέγγισης των κοινωνικών εταίρων και η συμβολή των θεσμικών φορέων καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας διαβούλευσης.

3.2.2 Δημοσιοποίηση συνοπτικών κειμένων με γενική επισκόπηση των σημαντικών θεμάτων διαχείρισης

3.2.2.1 Διάδοση υλικού πλατιάς δημοσιοποίησης

Στόχος

Η ενημέρωση και κινητοποίηση όλων των ενδιαφερόμενων/εμπλεκόμενων φορέων και του κοινού. Από αυτό το βήμα θα προκύψει το παραδοτέο *P17 Παραγωγή και δημοσιοποίηση έντυπου υλικού, ανακοινώσεων και οπτικοακουστικού υλικού*

Ενέργειες

Για το σκοπό της ευρείας διάδοσης των συνοπτικών κειμένων προτείνονται οι εξής τρόποι δημοσιοποίησης:

- **Ενημερωτικό Έντυπο διαβούλευσης – leaflet**

Ως προς τη **μορφή** του, το **έντυπο διαβούλευσης** θα είναι ένα **κοινό έντυπο για όλα τα ΥΔ** και θα χρησιμοποιηθεί στις διαδικασίες διαβούλευσης όλων των σχεδίων διαχείρισης των λεκανών απορροής της χώρας. Θα είναι τρίπτυχο και θα παρουσιάζει τα εξής:

- Οδηγία – Πλαίσιο 2000/60/ΕΚ, πλαίσιο και σκοπό εκπόνησης σχεδίων διαχείρισης λεκανών απορροής στα ΥΔ
- Μελέτη διαβούλευσης,

Τα παραπάνω κείμενα θα παρουσιάζονται συνοπτικά στη συνοπτική μορφή τους.

Στο έντυπο θα αναφέρονται στοιχεία επικοινωνίας για τη λήψη περαιτέρω πληροφοριών (της ΕΓΥ και των αρμόδιων Διευθύνσεων Υδάτων) καθώς και για την προμήθεια των πρωτότυπων συνοπτικών κειμένων.

Ως προς τη **διάδοσή** του, το έντυπο θα είναι διαθέσιμο οπωσδήποτε στις ιστοσελίδες της ΕΓΥ και των Περιφερειακών Διευθύνσεων Υδάτων σε μορφή εγγράφου pdf. Επίσης, θα αποσταλεί ηλεκτρονικά σε όλους τους φορείς του «καταλόγου φορέων που έχουν σχέση με το νερό».

Με βάση τα παραπάνω και δεδομένων των καταλόγων των φορέων που έχουν σχέση με το νερό, υπολογίζεται ότι, σε ότι αφορά το leaflet απαιτείται σύνολο 1.500 έως 5.000 αντιτύπων.

Το ενημερωτικό leaflet θα συνδέεται με το ερωτηματολόγιο **α** όπως αυτό περιγράφηκε το οποίο θα περιλαμβάνει ερωτήσεις κατανόησης επί της

διαδικασίας διαβούλευσης.

- **Ενημερωτικό Έντυπο κρίσιμων ζητημάτων διαχείρισης νερού – booklet**

Ως προς τη μορφή του, το ενημερωτικό έντυπο κρίσιμων ζητημάτων διαχείρισης νερού θα είναι διαφοροποιημένο ανά ΥΔ και η έκτασή του θα προσδιοριστεί από την έκταση του συνοπτικού κειμένου κρίσιμων ζητημάτων διαχείρισης νερού (προτείνεται εύχρηστη έντυπη έκδοση σε μέγεθος σελίδας Α4 ή μικρότερης). Το έντυπο αυτό θα παρουσιάζει την επισκόπηση των κρίσιμων ζητημάτων διαχείρισης νερού. Στο έντυπο θα αναφέρονται στοιχεία επικοινωνίας για τη λήψη περαιτέρω πληροφοριών (της ΕΓΥ και των αρμόδιων Διευθύνσεων Υδάτων). Το booklet θα διανεμηθεί κατά κύριο λόγο στις ημερίδες. Συνεπώς, υπολογίζεται ότι θα πρέπει να αναπαραχθεί σε πλήθος 200 αντιτύπων για κάθε ΥΔ.

Το booklet θα συνδέεται με το ερωτηματολόγιο επί των κρίσιμων ζητημάτων διαχείρισης νερού (ερωτηματολόγιο β το οποίο θα περιλαμβάνει ερωτήσεις κατανόησης και υποβολής παρατηρήσεων / συμπληρώσεων / προτάσεων επί των Σημαντικών Ζητημάτων Διαχείρισης Νερού στο συγκεκριμένο Υδατικό Διαμέρισμα (π.χ. του τύπου «Υπάρχουν κατά τη γνώμη σας κατηγορίες πιέσεων στα Υδατικά Σώματα που δεν έχουν εντοπιστεί;»).

- **Αφίσα / banner**

Παράλληλα με την παραγωγή του εντύπου (**α₁**) κρίνεται σκόπιμη η παραγωγή αφίσας ή / και banner τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν στις ημερίδες του έργου. Υπολογίζεται ότι θα χρειαστούν 5 αφίσες και 5 banner στο σύνολο.

- **Ραδιοφωνικό σποτ σε εθνικούς και τοπικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς των τριών ΥΔ**

Το ραδιοφωνικό σποτ πρόκειται να εκπέμψει σε επιλεγμένους εθνικούς και τοπικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς των τριών ΥΔ.

Το σποτ θα απευθύνει πρόσκληση στις ημερίδες διαβούλευσης.

- **Τηλεοπτικό σποτ σε εθνικούς και τοπικούς τηλεοπτικούς σταθμούς των τριών ΥΔ**

Αντίθετα με το ραδιοφωνικό σποτ, το τηλεοπτικό σποτ κρίνεται σκόπιμο να είναι κοινό καθ' όλη τη διάρκεια της εκστρατείας διαβούλευσης που θα συνοδεύει την εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων για όλα τα ΥΔ της χώρας. Θα παροτρύνει τη συμμετοχή στη διαδικασία κοινωνικού διαλόγου με τη χρήση επιλεγμένου σλόγκαν και κατάλληλων εικόνων και θα αναγγέλλει τα βασικά βήματα της διαδικασίας αυτής (ημερίδες ενημέρωσης, σεμινάρια, κεντρική ημερίδα κ.ο.κ.)

▪ Έντυπο προσχεδίων και ΣΜΠΕ – booklet

Ως προς τη **μορφή** του, το **έντυπο (β)** θα είναι **διαφοροποιημένο ανά ΥΔ**. Η μορφή της έκδοσης θα προσδιοριστεί από την έκταση του κειμένου (προτείνεται εύχρηστη έντυπη έκδοση σε μέγεθος σελίδας Α4 ή μικρότερης). Το έντυπο αυτό θα παρουσιάζει, το πρόγραμμα μέτρων που αντιστοιχεί σε κάθε ένα από τα τρία ΥΔ καθώς και τα σημαντικότερα ζητήματα της ΣΜΠΕ. Στο έντυπο θα αναφέρονται στοιχεία επικοινωνίας για τη λήψη περαιτέρω πληροφοριών (της ΕΓΥ και των αρμόδιων Διευθύνσεων Υδάτων).

Ως προς τη **διάδοσή** του, το έντυπο θα είναι διαθέσιμο οπωσδήποτε στις ιστοσελίδες της ΕΓΥ και των Περιφερειακών Διευθύνσεων Υδάτων σε μορφή εγγράφου pdf. Ταυτόχρονα, θα αποσταλεί ηλεκτρονικά σε όλους τους φορείς του «καταλόγου φορέων που έχουν σχέση με το νερό».

Για το booklet υπολογίζεται ότι θα χρειαστούν 100 αντίτυπα ανά Υδατικό Διαμέρισμα.

3.2.2.2 Διεξαγωγή ημερίδων διαβούλευσης

Στόχος

Η πληρέστερη ενημέρωση του κοινού και η καταγραφή απόψεων. Η ενημέρωση και διαβούλευση επί των προσχεδίων και η συμβολή στην τελική διαμόρφωση των σχεδίων διαχείρισης λεκανών απορροής και των ΣΜΠΕ.

Ενέργειες

Εφόσον τα εκλαϊκευμένα κείμενα θα έχουν αναρτηθεί στο διαδίκτυο και η διαδικασία δημοσιοποίησης από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης θα έχει ξεκινήσει, το επόμενο βήμα είναι η διοργάνωση ημερίδων ενημέρωσης για το κοινό και τους εμπλεκόμενους φορείς.

Στις **ημερίδες διαβούλευσης** το αντικείμενο είναι η διαβούλευση επί των προσχεδίων διαχείρισης των λεκανών απορροής. Οι συμμετέχοντες είναι το ευρύ κοινό όλων των ομάδων του καταλόγου φορέων που έχουν σχέση με το νερό (λήπτες αποφάσεων, διαχειριστές, χρήστες, εμπειρογνώμονες). Συγκεκριμένα, κατά τη διάρκεια των ημερίδων διαβούλευσης οι συντονιστές θα παρουσιάζουν το «πρόγραμμα μέτρων». Επίσης, θα επιδιώκεται η συμπλήρωση από τους συμμετέχοντες του ερωτηματολογίου β'.

Συγκεκριμένα, προγραμματίζεται η διοργάνωση τριών (3) ημερίδων ενημέρωσης, μίας για κάθε Υδατικό Διαμέρισμα, ενδεικτικά στο Αγρίνιο, τα Ιωάννινα και τη Λάρισα. Πιθανόν να προκύψει αναγκαιότητα για μια 4^η ημερίδα στην Κέρκυρα.

Οι ημερίδες ενημέρωσης προτείνεται να διαρθρώνονται σε τρία μέρη:

Α' μέρος: Οδηγία για την Προστασία των Υδάτων και δημόσια συμμετοχή

- Γενικό πλαίσιο της Οδηγίας, εναρμόνιση με ελληνική νομοθεσία και πρόγραμμα εφαρμογής στην Ελλάδα.
- Τρόποι συμμετοχής στη δημόσια διαβούλευση – χρονοδιάγραμμα και πρόγραμμα εργασιών

Β' μέρος: Επισκόπηση κρίσιμων ζητημάτων για το νερό και προτεινόμενες λύσεις

- Παρουσίαση των σημαντικότερων ζητημάτων για το νερό και των προτεινόμενων λύσεων που θα διαμορφώσουν αργότερα τα προσχέδια διαχείρισης

Γ' μέρος: Παρουσίαση των προσχεδίων μέτρων

Δ' μέρος: Συζήτηση / καταγραφή απόψεων – παρατηρήσεων

Οι συντονιστές των ημερίδων οφείλουν να :

α) κατευθύνουν τη συζήτηση προς την επίλυση βασικών αποριών / ζητημάτων και την καταγραφή των απόψεων των συμμετεχόντων.

β) τονίσουν ότι ο χαρακτήρας των συναντήσεων είναι εκτός από ενημερωτικός και γνωμοδοτικός / αναθεωρητικός, καθώς οι απόψεις που πρόκειται να εκφραστούν κατά τη διάρκεια θα καταγραφούν και θα αποτελέσουν υλικό αναθεώρησης των κειμένων. Για το λόγο αυτό κρίνεται σκόπιμη η συμπλήρωση από τους συμμετέχοντες των ερωτηματολογίων.

Κατά τη διάρκεια της διαβούλευσης με μέριμνα της ΕΓΥ θα υπάρχουν:

- Ηχογράφηση της εκδήλωσης
- Γραμματειακή υποστήριξη
- Διακίνηση ερωτηματολογίων και παραλαβή αυτών
- Catering
- Γενική εποπτεία.

3.2.2.3 Επικαιροποίηση του σχεδιασμού οργάνωσης της διαβούλευσης

Στόχος

Επανεξέταση του σχεδιασμού της διαβούλευσης με γνώμονα τις απόψεις που κατατέθηκαν στις ημερίδες ενημέρωσης και την έως τότε εμπειρία.

Ενέργειες

Συγκέντρωση των απόψεων / παρατηρήσεων που προέκυψαν κατά τη διαδικασία της διαβούλευσης και τις ημερίδες ενημέρωσης και επανεξέταση του σχεδιασμού της διαβούλευσης μέσα από το πρίσμα της ανάδρασης του κοινού. Συμπεριλαμβάνεται η επικαιροποίηση της

λίστας των κοινωνικών εταίρων.

Ένα από τα βασικά εργαλεία της επικαιροποίησης του σχεδιασμού της διαβούλευσης είναι το [ερωτηματολόγιο α](#). Στο εν λόγω ερωτηματολόγιο θα τεθούν ερωτήματα σχετικά με την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας όπως: η διαδικασία απευθύνθηκε σε όλο το φάσμα των ενδιαφερόμενων φορέων; Χρησιμοποιήθηκαν τα σωστά μηνύματα προσέγγισης του κοινού; Υπήρξε επαρκής κατανόηση των εκλαϊκευμένων κειμένων; Μέσα από αυτά και άλλα ερωτήματα θα αξιολογηθεί η διαδικασία έως του σημείου αυτού και θα αναθεωρηθεί εφόσον αυτό κριθεί απαραίτητο.

Το ερωτηματολόγιο α θα είναι διαθέσιμο προς συμπλήρωση και υποβολή στο διαδίκτυο. Επίσης, θα συμπληρώνεται επί τόπου από τους συμμετέχοντες στις ημερίδες. Σε προκαθορισμένη ημερομηνία θα συλλεχθούν όλα τα συμπληρωμένα αντίτυπα του ερωτηματολογίου και θα εισαχθούν σε κατάλληλη βάση δεδομένων (excel ή access) μαζί με τα υποβληθέντα στο διαδίκτυο. Στη συνέχεια θα γίνει στατιστική επεξεργασία των απαντήσεων και σχολιασμός των αποτελεσμάτων. Τα αποτελέσματα του [ερωτηματολογίου α](#) θα ενισχυθούν από τα αποτελέσματα των ημερίδων, τις καταγεγραμμένες παρατηρήσεις και γενικότερα τις εντυπώσεις από την εμπειρία της διαδικασίας.

3.2.2.4 Αξιολόγηση διαδικασίας διαβούλευσης

Στόχος

Αξιολόγηση της διαδικασίας διαβούλευσης. Από αυτό το βήμα θα προκύψει το παραδοτέο [Π19 Έκθεση αξιολόγησης των αποτελεσμάτων της διαδικασίας διαβούλευσης](#)

Ενέργειες

Για την τελική αξιολόγηση της διαδικασίας διαβούλευσης θα συγκεντρωθούν και θα επεξεργαστούν όλες οι παρατηρήσεις, οι προτάσεις που κατατέθηκαν ως απαντήσεις στα ερωτηματολόγια και ως σχόλια στις ημερίδες ενημέρωσης. Με αυτό τον τρόπο θα δημιουργηθεί ενιαίος κατάλογος καταχώρησης των παρατηρήσεων και προτάσεων σε αντιστοιχία με τους κοινωνικούς εταίρους που τις κατέθεσαν.

Στη συνέχεια η ομάδα μελέτης θα συνεργασθεί ώστε να αξιολογήσει τα διάφορα υποβληθέντα σχόλια και προτάσεις της διαβούλευσης και να τα υποβάλει στην ΕΓΥ. Παράλληλα θα κάνει λεπτομερέστατη περιγραφή των μέσων και μεθόδων διαβούλευσης που τελικά χρησιμοποιήθηκαν και των εκδηλώσεων που υλοποιήθηκαν. Η αποτελεσματικότητα αυτών θα αξιολογηθεί με βάση τις συμμετοχές στις ημερίδες και την ανταπόκριση στην απάντηση των ερωτηματολογίων και την πρόσβαση στις διαθέσιμες πληροφορίες. Τέλος, θα γίνει αξιολόγηση εφαρμογής της μελέτης σχεδίου οργάνωσης της διαβούλευσης.

3.2.3 Μελέτη Διαδικασίας Διακρατικής Διαβούλευσης

3.2.3.1 Σχέδιο οργάνωσης διαβούλευσης με τις αρμόδιες αρχές στην Αλβανία

Στόχος

Η επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της υγείας, σύμφωνα με το Πρωτόκολλο της Σύμβασης της ΟΕΕ/ΗΕ για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε διασυνοριακό πλαίσιο⁴.

Ενέργειες

Σύμφωνα με το Π.Δ. 51/08.03.2007 εφόσον η λεκάνη απορροής του Αώου εκτείνεται στην Επικράτεια της γειτονικής Αλβανίας – κράτους μη μέλους της ΕΕ – η Εθνική Επιτροπή Υδάτων (βλ. Παράρτημα IV) θα επιδιώξει τον αναγκαίο συντονισμό με τη γείτονα χώρα για την κατάρτιση ενιαίου Διεθνούς Σχεδίου Διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού. Συγκεκριμένα, η Εθνική Επιτροπή Υδάτων διεξάγει τις αναγκαίες συνεννοήσεις με την αρμόδια αρχή της Αλβανίας για την κατάρτιση ενιαίου Σχεδίου.

Σύμφωνα με τη Σύμβαση ESPOO (Convention on environmental impact assessment in a transboundary context) η Ελλάδα οφείλει να γνωστοποιήσει στη γείτονα χώρα - όσο το δυνατόν νωρίτερα και όχι αργότερα από τη γνωστοποίηση στο ελληνικό κοινό - την πρόθεσή της να αναθεωρήσει τα Σχέδια Διαχείρισης και να την καλέσει να συμμετάσχει σε διαδικασία ΣΜΠΕ ισοδύναμη της ελληνικής.

Η γνωστοποίηση (επιστολή) πρέπει να περιέχει:

- πληροφορίες για τα Σχέδια Διαχείρισης συμπεριλαμβανομένων οποιονδήποτε διαθέσιμων πληροφοριών για τις συνέπειες σε διασυνοριακό επίπεδο,
- τη φύση των πιθανών αποφάσεων των Σχεδίων Διαχείρισης και
- εύλογο χρονικό διάστημα μέσα στο οποίο καλείται να απαντήσει η Αλβανική πλευρά εάν προτίθεται να συμμετάσχει ή όχι στη διαδικασία ΣΜΠΕ.

Σε περίπτωση που επιτευχθεί σχετική συμφωνία η ΕΓΥ σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Υδάτων Ηπείρου θα συνεργαστεί με την αρμόδια αρχή της Αλβανίας - Εθνική αρμόδια αρχή της Αλβανίας (Ministry of Environment, Bul. Zhan d'Ark 2, Tirana) - για την κατάρτιση του εν λόγω ενιαίου Διεθνούς Σχεδίου Διαχείρισης.

Συγκεκριμένα, εάν η Αλβανική πλευρά συμφωνήσει να συμμετάσχει τότε η Ελληνική πλευρά στέλνει τη ΣΜΠΕ και το Σχέδιο Διαχείρισης μαζί με εύλογο χρονοδιάγραμμα μέσα στο οποίο η Αλβανική πλευρά οφείλει να στείλει συμπληρωματικά δεδομένα και παρατηρήσεις. Ταυτόχρονα, γίνεται συμφωνία ως προς το χρονοδιάγραμμα της

⁴ Υπογράφηκε στο Espoo το 1991

διαδικασίας διαβούλευσης με το κοινό στην Αλβανία η οποία είναι υποχρεωτική βάσει της Σύμβασης ΕΣΠΟΟ.

Στόχος της διάδρασης μεταξύ των αρχών των δύο γειτονικών χωρών είναι η επισήμανση των κρίσιμων ζητημάτων - σχετικά με το περιβάλλον και την υγεία - που αφορούν στον διασυνοριακό χώρο.

Οι Αλβανικές αρχές οφείλουν να μεριμνήσουν για τις δικές τους κινήσεις σχετικές με τη διαδικασία διαβούλευσης στη γείτονα χώρα παρέχοντας στο μέγιστο βαθμό δυνατότητες συμμετοχής του ενδιαφερόμενου κοινού. Στο σημείο αυτό, εάν κριθεί σκόπιμο, η Κ/Ξ θα υποστηρίξει τις Αλβανικές αρχές στη διοργάνωση της διαδικασίας διαβούλευσης με ενδεχόμενη επιτόπια συμμετοχή.

Στην περίπτωση μη συμφωνίας των δύο πλευρών η ΕΓΥ σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Υδάτων Ηπείρου θα φροντίσει να καταρτίσει Σχέδιο Διαχείρισης που καλύπτει τουλάχιστον το μέρος της διεθνούς περιοχής λεκάνης απορροής που βρίσκεται στα διοικητικά της όρια μέσα στην Ελληνική Επικράτεια.

3.3 ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Μετά το πέρας της συνεδρίασης και του Εθνικού Συμβουλίου και εφόσον όλες οι προτάσεις / παρατηρήσεις έχουν ληφθεί υπόψη ή /και ενσωματωθεί στα κείμενα, η Κ/Ξ παραδίδει στην ΕΓΥ τα τελικά κείμενα των Σχεδίων Διαχείρισης και των ΣΜΠΕ συνοδευόμενα από την Έκθεση αξιολόγησης της διαδικασίας διαβούλευσης.

Η ΕΓΥ τα διαβιβάζει στις Διευθύνσεις Υδάτων των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων όπου τα Σχέδια παίρνουν την τελική έγκριση από το Γενικό Γραμματέα και δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΕΩΝ	
Ενδιάμεση Φάση 2: Διαβούλευση με το κοινό και οριστικοποίηση των Σχεδίων Διαχείρισης καθώς και της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων	
ΜΗΝΑΣ (από την υπογραφή της Σύμβασης)	ΒΑΣΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ
1 ^{ος}	<ul style="list-style-type: none"> Υποβολή Μελέτης Σχεδιασμού και Οργάνωσης της διαβούλευσης (πρόγραμμα εργασιών, μέτρα και μέθοδοι διαβούλευσης) Υποβολή ερωτηματολογίου για κρίσιμα θέματα διαβούλευσης Ανάρτηση των κειμένων της διαβούλευσης στην αντίστοιχη ιστοσελίδα του διαδικτύου

2 ^{ος} – 5 ^{ος}	<ul style="list-style-type: none"> • Παραγωγή υλικού ενημέρωσης (έντυπο & ηλεκτρονικό) • Οργάνωση και πραγματοποίηση ημερίδων διαβούλευσης • Σύνταξη πρακτικών διαβούλευσης (Προσχεδίου Διαχείρισης)
5 ^{ος}	<ul style="list-style-type: none"> • Υποβολή ερωτηματολογίων (συγκεκριμένα θέματα διαβούλευσης) βάσει του Προσχεδίου Διαχείρισης και προτεινόμενου χρονοδιαγράμματος για την υποβολή γραπτών σχολίων • Υποβολή έντυπου υλικού δημοσιοποίησης και ενημέρωσης, ανακοινώσεων καθώς και συναφούς οπτικοακουστικού υλικού για τα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΗΓΗ	ΕΤΟΣ	ΤΙΤΛΟΣ
United Nations, Convention adopted by the Senior Advisers to ECE Governments on Environmental and Water Problems of the Economic Commission for Europe at their fourth session held in Espoo, Finland	1991	Convention on environmental impact assessment in a transboundary context
EU - Working Group 2.9 – Public Participation in the context of Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive 2000/60/EC”	2003	Guidance document no 8 – “Public Participation in relation to the Water Framework Directive” in the framework of “Common Implementation strategy for the Water Framework Directive 2000/60/EC”
HarmoniCOP	2005	Learning together to manage together
J. Meyers and S. Vermeulen International Institute for Environment and Development	2005	Stakeholder Influence mapping
ANATOLIKH A.E. για το έργο LIFE 04 ENV/GR//000099: «Ανάπτυξη και εφαρμογή πολιτικής ολοκληρωμένης διαχείρισης υδατικών πόρων σε μια υδρολογική λεκάνη με την εφαρμογή μιας δημόσιας κοινωνικής συμφωνίας στη βάση των αρχών της Agenda 21 και των κατευθύνσεων της οδηγίας πλαίσιο 2000/60/EE»	2006	Έκθεση διαδικασίας διεξαγωγής κοινωνικού διαλόγου που υλοποιήθηκε στην υδρολογική λεκάνη του Ανθεμούντα στο πλαίσιο της Δράσης 4.2 του έργου
International Association for Public Participation	2006	PP Toolbox
LIFE GR/ENV/04/000099, WATER AGENDA ANATOLIKI S.A.	2006	Report on the planned procedure and campaign for the implementation of the social agreement for water management at Anthemountas basin district
E. Pavlidou, S. Famellos, M. Makraki, A. Deliyannis for ANATOLIKI S.A.	2007	Planning and implementation of a Public Participation process towards the development of the Anthemountas river basin water management plan.
London Management Centre Knowledge Resource Centre	2008	“Stakeholder mapping” in Management Tools (http://www.lmcuk.com/management-tool/stakeholder-mapping)
ENVECO A.E. –	2008	Έκθεση διαβούλευσης για τη διαμόρφωση Σχεδίου Διαχείρισης των

ΠΗΓΗ	ΕΤΟΣ	ΤΙΤΛΟΣ
I.A.CO ENVIRONMENTAL AND WATER CONSULTANTS LTD - Π. ΝΙΚΟΛΑΙΔΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ LTD – Δ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ για το Τμήμα Ανάπτυξης Υδάτων Κύπρου		Υδάτων στην Κύπρο
S. Papalexiou	2009	“Stakeholders’ management in Public Administration” Workshop Manual prepared for Atlantis s.a. in the framework of “Evaluation of EU funded projects” for the Planning Bureau of Cyprus.
ANATOLIKI s.a.	2010	Public Participation Methodology στο πλαίσιο του έργου 1G-MED08-515 WATERinCORE project for the “Sustainable Water Management through Common Responsibility enhancement in Mediterranean River Basins”
Οδηγία Πλαίσιο περί Υδάτων / Τμήμα Ανάπτυξης Υδάτων Κυπριακής Δημοκρατίας	2011	http://www.moa.gov.cy/moa/wdd